

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
1.1. Zakres i cele badań	5
1.1.1. Definicje oporu społecznego	5
1.1.2. Problem „archaicznych” form oporu	7
1.1.3. Pomiędzy oporem żywiołowym a zorganizowanym	9
1.1.4. Rozszerzenie zjawiska oporu społecznego	12
1.2. Literatura	16
1.3. Baza źródłowa	20
1.4. Problemy interpretacji źródeł – obraz „wroga”	23
2. Warunki oporu społecznego	31
2.1. Doświadczenie społeczne	31
2.2. Polityka komunistów	34
2.3. Warunki życia	35
2.4. Likwidacja warunków istnienia tradycyjnych form opozycji i elementów społeczeństwa obywatelskiego	44
2.5. Walka zbrojna i organizacje nielegalne	53
2.6. Próby podtrzymywania niezależności organizacji społecznych	75
2.6.1. „Sokół”	76
2.6.2. „Czerwony Krzyż”	78
2.6.3. „Samopomoc Chłopska”	79
2.6.4. Związek Weteranów Powstań Śląskich	81
2.6.5. „Domowina”	82
2.6.6. Towarzystwa naukowe	84
2.7. Wolnomularstwo	91
2.8. „Wróg klasowy”	93
2.9. Próby podtrzymywania praworządności i wykorzystywania istniejącego prawa	101
2.10. Obrona praw mniejszości narodowych	106

3. „Archaiczne” formy oporu społecznego	110
3.1. Ucieczki	110
3.1.1. Ucieczki za granicę	110
3.1.2. Ucieczki w obrębie kraju	120
3.1.3. Porzucanie pracy	121
3.1.4. Absencja i bumelanctwo	123
3.1.5. Absencja wyborcza	125
3.1.6. Absencja wobec pozorowanej demokracji	133
3.1.7. Odmowa współdziałania	136
3.1.8. Samobójstwa	144
3.2. Bandytyzm, chuligaństwo, przestępcość pospolita	145
3.3. Pomoc uwięzionym i aresztowanym	152
3.4. Niszczenie maszyn, czyli sabotaże	173
3.5. Ekonomiczny opór wsi	177
4. Opór wobec prześladowań Kościoła	193
4.1. Przygotowania do obrony Kościoła	193
4.2. Ujawnienie konfliktu	200
4.3. W obronie jedności Kościoła	214
4.4. Zintensyfikowanie ofensywy antykościelnej	223
4.5. Pozorne porozumienie	234
4.6. Walka o religię w szkole – sprawa biskupa Adamskiego	238
4.7. <i>Non possumus</i> i aresztowanie prymasa	247
4.8. Po aresztowaniu prymasa	248
4.9. Kościoły w NRD	250
4.10. Sekty	252
5. Opór komunikacyjny	254
5.1. Przemoc symboliczna	254
5.2. Tradycyjne formy oporu komunikacyjnego	260
5.2.1. Przełamywanie partyjnego monopolu komunikacyjnego	260
5.2.2. Ulotki	262
5.2.3. Sprzeciw wobec totalitarnej propagandy	268
5.3. Supliki	270
5.4. Zastępcołe formy komunikacji społecznej	272
5.4.1. Społeczne podłożę pogłosek	272
5.4.2. Pogłoski o przywódcach politycznych	276

5.4.3. Pogłoski dotyczące pieniądza	277
5.4.4. Pogłoski wojenne	278
5.4.5. Pogłoski dotyczące kościołów	281
5.4.6. Pogłoski dotyczące kolektywizacji	283
5.4.7. Dowcipy polityczne	285
5.4.8. Wiersze, piosenki antykomunistyczne	289
5.4.9. Napisy na murach	290
5.5. Słuchanie „wrogich radiostacji”	292
6. Strajki i manifestacje	295
6.1. Problem wydajności pracy	295
6.2. Strajki	298
6.3. Manifestacje uliczne	309
6.3.1. Protest w Brnie i okolicach w listopadzie 1951 r.	312
6.3.2. Protest społeczny w Czechosłowacji w czerwcu 1953 r.	319
7. Walka powstańcza	322
7.1. Powstanie w NRD	322
8. Zakończenie	351
Bibliografia	363
Archiwa	363
Publikacje	365
Wykaz skrótów	395